

Le Petit Journal

Le Petit Journal

SUPPLEMENT ILLUSTRE

Le Petit Journal

LE GÉNÉRAL FÉLIX DE LA FRAISSE
Maréchal de France, Grand de France

زندگینامه مظفرالدین شاد قاجار

تهیه و تنظیم:

دکتر هدایت اله دلیاک

: دلباک، هدایت‌اله، ۱۳۲۵-
 : زندگینامه مظفرالدین شاه قاجار/ تهیه و تنظیم هدایت‌اله دلباک،
 : تهران: سنجش و دانش، ۱۳۹۸،
 : ۲۱۷ ص:، مصور، عکس،
 : ۳۵۰۰۰ ریال-5-0916-622-978 :
 : فیبا
 : کتابخانه: ص. ۲۱۵-۲۱۷.
 : مظفرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ق. -- سرگذشتنامه
 : ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ق.
 : Iran -- History -- Qajars, 1779 - 1925
 : DSR۱۳۹۳
 : ۹۵۵/۰۷۴۶-۹۳
 : ۶۱۳۰۷۰۴

: سرشناسه
 : عنوان و نام پدیدآور
 : مشخصات نشر
 : مشخصات ظاهری
 : شابک
 : وضعیت فهرست نویسی
 : یادداشت
 : موضوع
 : موضوع
 : رده بندی کنگره
 : رده بندی دیوبند
 : شماره ثبت کتابخانه

عنوان: زندگینامه مظفرالدین شاه قاجار

مولف: دکتر هدایت اله دلباک

ناشر: سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۵-۰۹۱۶-۵

نشانی: میدان انقلاب، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۶.

تلفن: ۰۲۱۶۱۲۶

«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد»»

سرخس و دیش

www.sanjesh.ir

sanjeshodanesh@iran.ir

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

فهرست

- ۱: پیشگفتار ۹
- ۱-۱: مظفرالدین شاه مانند پدرش مشتاق سفر به اروپا بود ۱۰
- ۱-۲: زندگی مظفرالدین شاه قاجار ۱۲
- ۱-۳: دوره ولیعهدی مظفرالدین شاه ۱۵
- ۱-۴: مظفرالدین شاه در عمارت بادگیر تاج‌گذاری نمود ۱۶
- ۱-۵: حکومت مظفرالدین شاه ۱۷
- ۱-۶: سفر مظفرالدین شاه به اروپا ۱۸
- ۱-۷: خاطرات ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه از سفر به لهستان ۲۰
- ۱-۸: جنبش مشروطه ایران ۲۶
- ۱-۹: قدیمی‌ترین صدای ایران ۲۷
- ۱-۱۰: فرزندان مظفرالدین شاه ۲۹
- ۱-۱۱: مرگ مظفرالدین شاه ۲۹
- ۱-۱۲: مظفرالدین شاه و سفر اولش به خارج ۳۰
- ۱-۱۳: مظفرالدین شاه در سال اول سلطنت خود بین السلطان را از مقام صدارت عزل کرد ۳۰
- ۱-۱۴: اولین سفر مظفرالدین شاه به اروپا ۳۱
- ۱-۱۵: فشار به تجار برای افزایش حقوق گمرکی ۳۴
- ۱-۱۶: زهراسلطان معروف به قمرالملوک، نوه امیرکبیر ۳۵
- ۱-۱۷: واقعه سوء قصد به مظفرالدین شاه در پاریس به دست خودش ۳۸
- ۱-۱۸: سری مظفری معروف به کاغذ سبز ۴۰
- ۱-۱۹: سری مظفری معروف به تمام رخ ۴۲
- ۱-۲۰: سکه های دوره مظفرالدین شاه ۴۳
- ۲: تاریخچه زندگانی مظفرالدین شاه قاجار ۵۱
- ۲-۱: مهماندار فرانسوی مظفرالدین شاه درباره او نوشته است ۵۳
- ۲-۲: مظفرالدین شاه دوره ولیعهدی اش ۳ برابر دوره سلطنتش به درازا کشید ۵۶
- ۲-۳: مرگ مظفرالدین شاه ۵۷
- ۲-۴: سفرنامه مظفرالدین شاه ۵۸
- ۲-۵: تاج السلطنه درباره سفر دوم برادر خود ۶۳
- ۲-۸: مظفرالدین شاه هوس سفر پرهزینه دیگری به فرنگستان کرد ۶۷
- ۲-۹: مظفرالدین شاه از جمله پادشاهان نالایق ایران بود ۶۸

- ۱-۲: نامه ای به خط مظفرالدین شاه قاجار ۷۱
- ۱۱-۲: ویژگی های سکه شاهی مظفرالدین شاه قاجار ۷۱
- ۱۲-۲: میرزا تقی خان امیر کبیر (۱۲۳۰ش) ۷۳
- ۱-۱۲-۲: گذری بر زندگی میرزا تقی خان امیر کبیر ۷۳
- ۲-۱۲-۲: زن دوم امیر کبیر ۷۴
- ۳-۱۲-۲: در استحکام اخلاقی امیر کبیر تردید نیست ۷۵
- ۴-۱۲-۲: امیر کبیر رفتاری متین و سنگین داشت ۷۷
- ۵-۱۲-۲: روزی که امیر کبیر به شدت گریست ۷۷
- ۶-۱۲-۲: اقداب و خدمات امیر کبیر ۷۹
- ۷-۱۲-۲: دارالفنون ۸۰
- ۸-۱۲-۲: روایات و وقایع الاتفاقیه ۸۲
- ۹-۱۲-۲: فرمان شاه عزل امیر کبیر ۸۴
- ۱۰-۱۲-۲: میرزا آقاخان نوری اعتمادالدوله به صدارت گمارده شد ۸۶
- ۱۱-۱۲-۲: توطئه کشتن امیر کبیر ۸۷
- ۱۲-۱۲-۲: فرمان شاه بر اعدام امیر کبیر ۸۷
- ۱۳-۲: کارنامه مظفرالدین شاه از سلطنت تا مرگ ۹۲
- ۱۴-۲: تأسیس عدالتخانه ۱۰۰
- ۱۵-۲: فرمان های مظفرالدین شاه برای تغییر رژیم سیاسی ایران ۱۰۲
- ۱۶-۲: اتفاقات ناگواری بر ایران در دوره مظفرالدین شاه ۱۰۴
- ۱۷-۲: فرمان مشروطه ۱۰۵
- ۱۸-۲: دوائر دولتی و مملکتی به موقع اجرا گذارده شد ۱۰۷
- ۱۹-۲: نظامنامه انتخابات ۱۰۸
- ۲۰-۲: علی اصغر اتابک ۱۱۱
- ۲۱-۲: جنبش مشروطه ایران ۱۱۴
- ۱-۲۱-۲: خواسته های مشروطه طلبان ۱۱۶
- ۲-۲۲: استخاره چاره ساز آخوند مقرب مظفرالدین شاه ۱۱۸
- ۳-۲۳: مظفرالدین شاه و ترس عجیب و غریب ۱۲۱
- ۴-۲۴: عین السلطنه و سید بحرینی ۱۲۲
- ۵-۲۴: استخاره چاره ساز سید بحرینی در دربار مظفرالدین شاه ۱۲۴
- ۶-۲۷: دکتر علی امینی مجدی نوه مظفرالدین شاه ۱۲۶
- ۲۸-۳: میرزا محمود خان بروجرودی حکیم الملک ۱۳۲

۲-۲۹:	محمودخان بروجردی به ریاست کل (رئیس‌الاطباء) منصوب شد.....	۱۳۴
۲-۳۰:	سمت ها و القاب محمود خان بروجردی.....	۱۳۶
۲-۳۱:	محمود حکیمالملک.....	۱۳۷
۳:	روش کار و زندگی مظفردین شاه قاجار.....	۱۳۹
۳-۱:	پرونده محرمانه بیماری‌های مظفردین‌شاه.....	۱۴۶
۳-۲:	مظفردین شاه بیمار و مبتلا به نقرس بود.....	۱۴۹
۳-۳:	وام‌های دریافتی مظفردین شاه قاجار از کشورهای خارجی.....	۱۵۲
۳-۴:	استخاره‌های مظفردین شاه.....	۱۵۳
۴:	تاریخچه آغاز ورزش مشروطیت.....	۱۵۶
۴-۱:	انقلاب مشروطیت چگونه آغاز شد؟.....	۱۵۸
۴-۲:	ویژگیهای نمایه ای مظفردین شاه قاجار.....	۱۶۰
۴-۳:	ازدواج و فرزندان مظفردین شاه.....	۱۶۱
۴-۴:	حوادث مختلف دوران ولایت دی مظفردین شاه.....	۱۶۲
۴-۵:	فعالیتها و اقدامات مظفردین شاه.....	۱۶۴
۴-۶:	تأثیرات متقابل و محیط بر مظفردین شاه.....	۱۶۵
۴-۷:	وفات مظفردین شاه.....	۱۶۶
۴-۸:	عریضه آیت الله طباطبائی، از رهبران مشروطه، با مظفردین شاه.....	۱۶۷
۴-۹:	امضای نخستین قانون اساسی ایران توسط مظفردین شاه.....	۱۶۷
۴-۱۱:	نارضایتی عمومی در ایران بالا گرفت.....	۱۶۹
۴-۱۲:	مظفردین شاه نخستین قانون اساسی ایران را ۱۰ روز قبل از مرگ امضا کرد.....	۱۷۱
۴-۱۳:	امتیاز استخراج نفت به شخصی به نام ویلیام ناکس دارسی.....	۱۷۱
۴-۱۴:	نارضایتی مردم از اوضاع کشور تدریجاً علنی شد.....	۱۷۴
۴-۱۵:	مظفردین شاه یکی از سلاطین نالایق و فاسد و بی‌اراده سلسله قاجریه است.....	۱۷۵
۴-۱۶:	یسران بزرگتر مظفردین شاه.....	۱۷۷
۴-۱۷:	مشروطیت و روحانیت.....	۱۷۸
۴-۱۸:	فرمان مشروطیت.....	۱۸۱
۴-۱۹:	مجلس اول.....	۱۸۱
۴-۲۰:	جشن مشروطیت.....	۱۸۲
۴-۲۱:	محمدعلی شاه.....	۱۸۳
۴-۲۲:	به توپ بستن مجلس.....	۱۸۴
۴-۲۳:	شکست در تهران.....	۱۸۵

۱۸۶.....	۴-۲۴: قیام در تبریز.....
۱۸۸.....	۴-۲۵: قیام مردم گیلان.....
۱۹۰.....	۴-۲۶: قیام عشایر.....
۱۹۱.....	۴-۲۷: نقش پیروان آئین بیانی.....
۱۹۳.....	۴-۲۸: وقایع منتهی به انقلاب مشروطه.....
۱۹۶.....	۴-۲۹: نقش زنان در جنبش مشروطه.....
۱۹۸.....	۴-۳۰: فتح تهران.....
۱۹۹.....	۴-۳۱: مجلس دوم.....
۲۰۳.....	۴-۳۲: متن فرمان مشروطیت.....
۲۰۵.....	۴-۳۳: اولتیمو رسیه تزاری.....
۲۰۷.....	۴-۳۴: جنبش مشروطه را به سه دوره بخش کرده‌اند.....
۲۰۸.....	۴-۳۵: عبور مظفّرالدین شاه قاجار از ارس.....
۲۱۳.....	۴-۳۶: نخستین خودرهنمایی که در ایران آمد.....

۱: پیشگفتار

مظفرالدین شاه سوم فروردین ۱۲۳۲ در تهران به دنیا آمد او پسر چهارم ناصرالدین شاه و مادرش شکوه السلطنه بود. چون دو برادر بزرگ ترش در کودکی از دنیا رفتند و مادر برادر سوم، مسعودمیرزا ظل السلطان نیز از خانواده شاهی نبود در پنج سالگی به عنوان ولیعهد انتخاب شد.

پس از انتخاب شدن به ولیعهدی مطابق رسم آن دوره به تبریز، پایتخت دوم ایران فرستاده شد. به دلیل طولانی شدن دوران پادشاهی ناصرالدین شاه، پدرش، او ۴۰ سال در تبریز ماند تا آن که در ۱۲۷۵، پس از کشته شدن ناصرالدین شاه و در چهل و چهار سالگی، به سلطنت رسید. از زمان کشته شدن ناصرالدین شاه تا به تخت نشستن مظفرالدین شاه ۴۰ روز به طول انجامید و در این مدت علی اصغر اتابک، آخرین صدراعظم ناصرالدین شاه، اداره امور کشور را به عهده داشت.

مظفرالدین شاه در اولین سال سلطنت خود امین السلطان را از مقام صدارت عزل و برای مدتی کوتاه کابینه ای بدون صدراعظم تشکیل داد. در آن کابینه علیقلی مخبرالدوله وزیر داخله، عبدالحسین میرزا فرمانفرما وزیر جنگ و محسن مشیرالدوله وزیر امور خارجه بود. اما پس از چهار ماه مخبرالدوله به دلیل دخالت های بی جای فرمانفرما در حوزه اختیاراتش استعفا داد. بعد از این واقعه مظفرالدین شاه، علی امین الدوله را از آذربایجان به تهران آورد و نخست او را رئیس مجلس وزرا و پس از چند ماه صدراعظم کرد. امین الدوله که افکار تجددخواهی و غرب گرایی داشت از ابتدای زمامداری خود با مخالفت بیشتر علما مواجه شد و پس از شش ماه از مقام خود کناره گیری

کرد. شاه پس از امین الدوله، محسن خان مشیرالدوله را به ریاست مجلس وزرا انتخاب کرد، ولی او هم بیش از سه ماه دوام نیاورد و مظفرالدین شاه دوباره امین السلطان را به صدارت برگزید.

نگاره. ۱-۱: مظفرالدین شاه

۱-۱: مظفرالدین شاه مانند پدرش مشتاق سفر به اروپا بود

در نهم بهمن ۱۲۷۸، امین السلطان معروف به اتابک اعظم که با وعده تأمین مخارج سفر شاه به مقام صدارت منصوب شده بود، قراردادی برای دریافت ۲۳ میلیون و ۵۰۰ هزار روبل به عنوان وام از روسیه امضا کرد و عایدات گمرکات ایران را که بیشترین درآمد خزانه از آن بود، در ازای پرداخت آن به وثیقه گذاشت. با دریافت این مبلغ مقدمات سفر مظفرالدین شاه به فرانسه مهیا شد. او در

روز بیست و سوم فروردین ۱۲۷۹، اولین سفر خود را آغاز کرد. این سفر هفت ماه طول کشید و در این مدت از کشورهای روسیه، اتریش، سوئیس، آلمان، بلژیک و فرانسه و در راه بازگشت از عثمانی دیدن کرد. دو سال بعد و پس از دریافت وام جدیدی به مبلغ ده میلیون روبل از روسیه و همچنین اعطای امتیازهای تازه ای در شمال ایران به روس ها عازم اروپا شد. دومین سفر مظفردین شاه که در بیست و دوم فروردین ۱۲۸۲، آغاز شد شش ماه به طول انجامید و در این مدت مظفردین شاه از اتریش، آلمان، بلژیک، فرانسه، انگلستان و ایتالیا بازدید کرد.

نگاره. ۱-۲: مظفردین شاه